

Inleiding

In dit boekje vindt u fragmenten en foto's uit de geschiedenis van 50 jaar Parochie Maria Koningin.

Bij het 40 jarig jubileum werd eenzelfde historieboekje uitgegeven. Het jubileumcomité heeft de schrijvers van toen (Jan Moonen en Peter Wijdeveld) bereid gevonden om de kronieken met de laatste 10 jaren aan te vullen. Daarna heeft de redactie van uw parochieblad het boekje in een nieuw jasje gestoken waardoor een verbetering van o.a. de foto's is ontstaan.

De uitdrukking: het geheel is meer dan de som der delen is in dit geval zeker van toepassing, want door te lezen in de stukken en te luisteren naar de betrokkenen zijn er verhalen geschreven, die samen een mooi overzicht geven van het wel en wee van de afgelopen vijftig jaar.

Het jubileumcomité wenst u veel leesplezier.

Jan Beekman, Rinus Biemans, Cynthia Meijneken, Gerda Vesters,

Rikie v.d. Werf, Henk v. Westerlaak en Peter Wijdeveld

Baarn, november 2009

Parochie Maria Koningin,
Maatkampweg 18,
3742 XM Baarn

tel: 035-541 3470

email: mkp@hetnet.nl

website: www.mariakoninginkerkbaarn.nl

-2-

Kroniek eerste 40 jaar Parochie Maria Koningin

1959 – 1999

Op 9 november 1999 is het 40 jaar geleden dat onze Maria Koningin gemeenschap werd gesticht !!

De viering van dit heugelijke feit is door het parochiebestuur vastgesteld op zondag 7 november.

In de persoonlijke notities van bouwpastoor A. Visscher lezen wij dat:
"Een schrijven van de Aartsbisschop B. Kardinaal Alfrink in de St. Nicolaas kerk te Baarn op zondag 8 november werd voorgelezen dat m.i.v. 9 november een nieuwe parochie onder de naam Maria Koningin werd opgericht (dit was de feestdag van de wijding van de St. Salvator te Rome – St. Jan van Lateranen, de moederkerk van alle kerken). A.J.H. Visscher pastoor, J. Schoones secretaris en I. Delgaww penningmeester vormden het eerste kerkbestuur."

Daar was echter al e.e.a. aan vooraf gegaan. Pastoor Visscher was kapelaan van de Ludgerus parochie te Utrecht. Op 31 augustus 's avonds om 7 uur kwam de secretaris van het bisdom aan de pastorie om de kapelaan een brief van kardinaal Alfrink te overhandigen met de opdracht om in de Zuid-Oost-wijk van Baarn een parochie en kerk te stichten. De opdracht aan pastoor Visscher moest echter nog een paar dagen geheim blijven i.v.m. moeilijkheden met pastoor Kaasgaren van de Nicolaas-parochie.

De nieuw benoemde pastoor Visscher toog nog diezelfde avond samen met een collega naar Baarn waar zoals hij schrijft: *"alwaar wat rond geneusd. In de Irisstraat een toekomstig parochiaan gesproken maar niets gezegd !"*

Op dinsdag 2 september mocht eindelijk contact opgenomen worden met pastoor Kaasgaren, die de begrijpelijk ongeduldige pastoor Visscher pas op woensdag 12 uur wilde ontvangen. Een kwartier te vroeg stond hij in de Kerkstraat op de stoep van de pastorie –pastoor Kaasgaren mopperde wat, hij had het liever anders gehad, maar zou toch meewerken- en pastoor Visscher stond na 10 minuten weer buiten !

Het kerkbestuur van de moederparochie bleek reeds grond te hebben aangekocht, een bouwplan gereed en had reeds een bouwvergunning aangevraagd bij de gemeente. *"Dat kon niet doorgaan"* schreef de bouwpastoor. Al met al dus een heel moeilijke start !

-3-

Pastoor Visscher liet er geen gras over groeien. Voortvarend gaat hij te werk.

Hij wil zo snel mogelijk binnen zijn gemeenschap, temidden van zijn parochianen wonen. Op 1 oktober reeds betreft hij zijn voorlopige pastorie aan de Oosterstraat 239. En al even snel werd een eigen gemeenschapsruimte gevonden om er de eucharistie te vieren: het slachthuis !

Op 17 september 1961 werd de officiële eerste steen gelegd, en – met de hakken over de sloot – kon de Maria Koningin gemeenschap de nachtmis 1962 in een eigen, overvolle kerk vieren.

Ons kerkgebouw

Bouwpastoor Visscher ging van meet af aan optimistisch en voortvarend te werk. In Utrecht had hij het werk van architect Hans Knoop leren kennen. Kort na zijn benoeming vroeg pastoor Visscher hem de nieuwe kerk voor Baarn te willen ontwerpen. De bouw werd op 1 april 1961 gegund aan aannemer Huurdeman uit Amersfoort en de eerste steen gelegd op 17 september.

De kerk werd (nog in de steigers) in gebruik genomen in de nachtmis Kerstmis 1962 en geconsacreerd door kardinaal Alfrink op 14 juli 1963.

Hans Knoop zelf zegt ervan:

“De meeste kerken hebben een middeleeuws karakter, maar een kerk in 1960 kan niet dezelfde zijn als een kerk in 1500. Ik heb getracht in deze tijd tot een complex te komen dat ook van buiten weet te boeien. De plattegrond moet functioneel zijn zowel liturgisch als ruimtelijk. In de Maria Koningin Kerk is de afstand tussen het altaar en de gelovigen nergens meer dan 15 meter! In het gehele interieur is uitgegaan van de gemeenschapsgedachte. De gemeenschap draagt met de priester het Offer op. Niet een priester alleen die ergens geheimzinnig ver weg voor zichzelf de verschillende handelingen staat te verrichten. Het algemeen priesterschap van de gelovigen wordt hier ruimtelijk gerealiseerd door het heiligdom midden in de gemeenschap te plaatsen. Ook bij de preek zal men nergens de predikant in de rug behoeven te kijken”.

Carel Enkelaar – in die jaren bekend van radio en TV – zegt over deze bouwmeester:

“Al deze dingen zijn voor architect Knoop meer dan een opvatting. Het is een geloofsbelijdenis, die hij aflegt met vuur en overtuiging terwijl zijn vingers langs de maquette bewegen”. En over pastoor Visscher schrijft hij dat deze niet alleen een kerk bouwt maar dat hij Baarn bovendien een fraai stuk moderne architectuur schenkt.

Toch is de Maria Koningin kerk niet zo uniek als Knoop ons wil doen geloven. Op foto's uit zijn Maria-Koningin-dossier blijkt dat b.v. het priesterkoor buitengewoon veel overeenkomst heeft met dat van de St. Laurentius Kirche in München: een zelfde witte ronde achterwand met zitbanken ervoor, een zelfde blokvormig altaar, soortgelijke bouwmaterialen! Ook de positie van de banken t.o.v. het altaar komt sterk overeen.

Het altaar van de Maria Koningin kerk is zo geplaatst dat aan beide zijden de eucharistie kan worden opgedragen. (We leven dan in de tijd van het Tweede Vaticaans Concilie!) De achterwand is parabolisch; het dak en de zijwanden zijn 'gebroken'. Dit maakt dat een spreker – staande in het brandpunt voor het altaar – mits begaafd met een goede, duidelijke stem – in heel de kerk wordt verstaan.

Oorspronkelijk werd het priesterkoor afgesloten door een hekwerk dat tevens dienst deed als communiebank. *Dit hekwerk is spoorloos verdwenen, evenals het klankbord boven de verhoogde zetel (cathedra) in het midden van de achterwand en het fraaie door kunstmid van Berkel vervaardigde deksel van de doopvont.*

Die cathedra werd als preekstoel bedoeld en staat in één lijn met het altaar en de plaats van kruis (v. Berkel), dat altijd voorop werd binnengedragen. Deze parochiestandaard heeft een wereldlijke en een kerkelijke zijde. Aan de epistelzijde – rechts – is de plaats voor het koor (schola cantorum) en links de bank voor acolieten.

In de grote kerkzaal waren oorspronkelijk 550 zitplaatsen. Nu zijn er aan de achterzijde een aantal banken minder. In de dagkerk stond het altaar oorspronkelijk tegen de achterwand maar het is na het Tweede Vaticaans concilie naar voren geplaatst. De zuil waar thans het tabernakel op rust hoort thuis in de doopvont waar waterbron en doopbekken gescheiden waren. Het mozaïek op tabernakel en kruis zijn van de hand van een oud-parochiaan Elly Griepink-Meyer – die landelijk bekendheid verwierf door haar religieuze kunst –.

Ook van Elly Griepink-Meyer is de voorstelling op de gebogen buitenwand. Een eerste ontwerp was van de beeldhouwer Johan Uiterwaal, voorstellende Mozes als een forse, strak gestileerde mannenfiguur. Uiteindelijk werden het de 5 verstandige en de 5 domme bruiden met de olie lampen. Deze wand is in 1997 geheel gerenoveerd, daarbij geadviseerd door de kunstenaars. Het is beslist aan te raden dit kunstwerk eens te bewonderen, zowel in de voorstelling als in de gevolgde techniek valt heel wat te ontdekken !

Buitenwand kerk, schilderijen van Elly Griepink Meijer

Veel ouder dan het kerkgebouw is de torenklok. Onze klok is gegoten te Aarle Rixtel in **1870** en afkomstig van de Johannes kerk in Uithoorn. Het oudste vaste onderdeel van onze kerk is echter het fonteintje (lavabo) in de sacristie.

Deze wasbak waarvan de herkomst niet geheel vaststaat stamt uit het einde van de achttiende eeuw zoals bij een inventarisatie door de Stichting Kerkelijk kunstbezit werd vastgesteld.

De parochie-gemeenschap

In 1963 schrijft de liturgische commissie van het aartsbisdom over de Maria Koningin kerk: “De kerk zou een oecumenische kerk genoemd kunnen worden. Zowel een liturgisch reformatorische richting als een oecumenisch-katholieke richting vinden er hun plaats. Het zal het bewustzijn van bij elkaar horen en de behoefte aan eenheid versterken”. De commissie had een vooruitziende blik. De vier goede maanden, dat de Paaskerk-gemeenschap een onderdak bij ons had, hebben wij nog vers in het geheugen. De oecumenische samenkomsten in de Maria koningin kerk zijn hoogtepunten. In bijzondere vieringen zoals uitvaarten voelen anders denkenden zich bij ons thuis en loven aangenaam verraste buitenkerkelijken de warmte die onze gemeenschap uitstraalt. Die gemeenschaps-basis is van aanvang af in de parochie gelegd:

“Pastoor Visscher bezielde van gemeenschapsgedachte”

is een krantenkop uit die jaren. De parochie kreeg echter slechts 10% van het Baarnse ‘gebied’ toegewezen. Deze verdeling tussen Nicolaas en Maria Koningin was gebaseerd op de verkeerde aanname dat het Eemdal spoedig zou worden volgebouwd. Parochie en Kerkgebouw waren gebaseerd op ruim 500 gezinnen en vijf alleenstaanden, in totaal 1500 à 1600 personen. Al spoedig werd duidelijk dat er voorlopig slechts 125 adressen in de nieuwe gemeenschap waren. Een Kaski-rapport maakte in 1967 (wat laat!) duidelijk dat er in Baarn economisch gezien bestaansrecht was voor maar één parochie. Zo er al een tweede kerk gebouwd had moeten worden dan was deze beter in de Noord-West wijk gesitueerd, waar in die jaren wel veel nieuwbouw tot stand kwam.

Gelukkig echter oefenden de nieuwe kerk en de vernieuwende aanpak van pastoor Visscher een grote aantrekkingskracht uit op de omgeving. Steeds meer katholieken losten uit onvrede de banden met hun traditionele parochies en gingen op zoek naar een meer eigentijdse beleving.

De Maria Koningin kerk werd voller en voller zodat uiteindelijk 1200 à 1600 meest 'gast-parochianen' onze kerk bezochten en indirect in de kosten gingen bijdragen. Als er geen zitplaatsen meer over waren riep de pastoor de kinderen bij zich en 'drapeerde' ze om zich heen zittend op de banken en op de grond van het priesterkoor.

Onder deze 'gast-parochianen' waren natuurlijk ook veel nieuwe Baarnaars uit de Noord-West wijk, veelal jonge, economisch sterkere, gezinnen. Maar de financiële situatie van beide Baarnse parochies was allesbehalve rooskleurig. De Maria Koningin had een grote bouwschuld waarvan zij de aflossing en rente onmogelijk kon opbrengen. De Nicolaas kampte met een teruglopend kerkbezoek en dalende inkomsten, er was een groot achterstallig onderhoud en een te grote, verouderde pastorie.

Begin 1967 verschijnt dan eerder genoemd Kaski-rapport. De nood is hoog en onzekerheid alom. Er komt overleg op gang tussen de beide pastores en de econoom van het bisdom en er vormt zich de z.g. 'Roskamgroep', bestaande uit leden van beide parochies en een aantal 'gastparochianen'. Doel van alle overleg is te komen tot een economische eenheid van beide parochies. Als dit overleg tot resultaat lijkt te komen wordt pastoor Visscher onverwacht en onder groot protest van de Maria Koningin gemeenschap overgeplaatst.

Pastoor Visscher in debat met Sjef van Dijk

Medio '68 wordt Jack de Valk als kapelaan van de Nicolaas benoemd met als rector speciale verantwoordelijkheid voor de Maria Koningin en de opdracht de zielzorgelijke eenheid van Baarn tot stand te brengen. Het lot van onze gemeenschap als zelfstandige parochie lijkt bezegeld. Maar de gemeenschap onder leiding van de pastor de Valk wordt steeds hechter en men heeft er veel voor over. De wisselende kerkbesturen weten te bereiken dat de bouwschuld renteloos wordt en dat de schuld vermindert.

Op 9 februari 1972 volgt uiteindelijk het verlossende woord in een brief van de aartsbisschop. Uit dit schrijven blijkt dat de Maria Koningin gemeenschap blijft bestaan en dat de Nicolaas kerk in 5 tot 7 jaar zal worden gesloten !!

Het is voor de pluriforme geloofsbeleving van katholiek Baarn een goede zaak dat ook de gerenoveerde Nicolaas is blijven bestaan en dat beide parochies ondanks teruglopend kerkbezoek, door de offerbereidheid van haar leden, thans een gezonde financiële basis hebben.

Misschien is de basis van het sterke gemeenschapsgevoel in onze parochie juist ook gelegen in die moeilijke start, die doorklinkt in de volgende aanhalingen.

Bouwpastoor Visscher bij zijn aantreden (1959): *"De Kerk is er voor de mensen voor wie ik niets meer wil zijn dan een dienaar"* en bij zijn afscheid (1968) hoopt hij dat zijn werk niet voor niets is geweest. Hij bemoedigt de Maria Koningin met: *"Blijft uw schouders zetten onder dat wat hier tot stand is gebracht"* en hij wenst Baarn *"Een grote katholieke gemeenschap op een stevig fundament van zelfstandig denkende mensen"*.

Interim pastor/kapelaan Kleine (1968) hoopt op een *"Voortgaan als open gemeenschap waar ieder zijn inbreng heeft"*.

Zijn die verwachting en die hoop bewaarheid geworden?

U mag het antwoord geven!!

Afscheid nemen

Op ons vakantieadres in Portugal hoorden wij van het toch nog plotseling overlijden van onze bouwpastoor Antonius Visscher.

De laatste jaren woonde hij wegens een steeds verslechterende gezondheid in een klooster in Nijmegen. Maandag 15 februari verslechterde zijn toestand zodanig, dat hij in het ziekenhuis moest worden opgenomen. Dezelfde dag overleed hij.

Zaterdag 20 februari vond de uitvaartdienst plaats in onze Maria Koninginkerk. Het interview dat we nog met hem hadden willen houden zou niet meer doorgaan en het 40-jarig jubileum van zijn Maria Koningingemeenschap zou hij niet meer mee kunnen maken.

Ongeveer 2 jaar geleden (1997) kwam hij met zijn broer geheel onverwacht bij ons langs. Hij was herstellende van een hersenbloeding die hem gedeeltelijk invalide had gemaakt en was zich sterk ervan bewust dat zijn levenseinde naderde. Hij wilde daarom nog wat zaken regelen.

Nijmegenaar van geboorte, het laatste jaar daar wonend in het Berchmanianum (verzorgingshuis voor priesters) wilde pastoor Visscher toch uitdrukkelijk begraven worden vanuit zijn Maria Koningin Kerk en op het katholieke kerkhof van Baarn. Hij trof ook een voorziening voor de kosten en liet nog wat zaken achter uit de geschiedenis van de parochie: een fotoalbum, wat krantenknipsels, een zilveren schaal en –tekenend voor hem– twee kalotten (mutsjes) van zijn vriend Darmojuana (*) de vroegere kardinaal-aartsbisschop van Semarang.

Als gemeenschap heeft de Maria Koningin al in januari 1968 afscheid genomen van pastoor Visscher. 'Partir c'est mourir un peu'. Lokale, regionale en zelfs landelijke en kerkelijke bladen maken melding van de revolte in katholiek Baarn en in de regio: *"Geloofsgemeenschap ontstemd"*; *"Parochianen geschokt"*; *"Schok voor velen"*; *"Gastparochianen tegen vertrek"*; *"Overplaatsing wekt weerstand"*; *"Vertrek onder tranen en protesten"*; *"Procedure die in deze tijd niet meer past"*; *"Katholiek Baarn verzet zich"*; *"Kerk dreigt leeg te lopen"*.

Die koppen geven iets weer van de emoties die het afscheid van pastoor Visscher toen losmaakte en het rouwproces waarin de gemeenschap toen terecht kwam.

De schrijvers zijn dan van mening dat *"de handelwijze van onze kerkelijke overheid in flagrante strijd is met de uitspraken van het Tweede Vaticaans Concilie en de ontwikkeling zichtbaar geworden tijdens het pastoraal beraad in Noordwijkerhout"*.

Katholiek Baarn neemt het de kerkleiding vooral kwalijk dat de overplaatsing gebeurt tijdens het juist op gang gekomen overleg van beide parochies om tot samenwerking te komen. Pastoor Snelders van de Nicolaas parochie noemt de situatie 'onverkwikkelijk' en vraagt het bisdom hieraan snel een eind te maken.

'Partir c'est mourir un peu'. Zoals komst en afscheid van pastoor Visscher beide moeilijk waren, zo was dat in mindere mate ook voor zijn opvolgers. De gemeenschap –vertrouwd met de stijl van een pastoraal leider– is zacht gezegd wat van de kook. Na het vertrek van pastoor Visscher haken velen, vooral gastparochianen, af. De gemeenschap wordt kleiner.

Pastoor Visscher in een nog maagdelijke Maria Koningin Kerk

Onder die omstandigheden stond de in augustus aangetreden Jack de Valk voor een zware taak. Hij was benoemd op voordracht van de parochie-gemeenschap (!!) maar in de dubbelfunctie van kapelaan van de Nicolaas parochie en rector van de Maria Koningin.

Men had voor hem bedacht dat hij in de pastorie aan de Maatkampweg zou wonen, maar aan de Kerkstraat de maaltijd zou gebruiken! Zelf zegt hij bij zijn installatie: *"Wij zullen elkaar eerst allemaal eens moeten leren kennen"*. En zo was dat ook.

De geschiedenis herhaalt zich voor pastor Frans Saelman, voor deken Frans Zwarts, en in zekere zin ook voor priester Huub Horbach, voor assistent

Ben Frie en pastor Ria Welters. Het zijn allen sterke persoonlijkheden ieder met een eigen spiritualiteit, aanpak en stijl, werkend in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie. Het is steeds opnieuw elkaar leren kennen. Soms haken mensen dan af, anderen sluiten zich aan.

Maar de gemeenschap blijft. Vernieuwend, open en oecumenisch vieren wij straks ons 40-jarig jubileum.

(*) Darmojuana was als priester-student en jong priester een protégé van mevr. van 't Ent, de moeder van Dora Hakvoort.

Rector Jack de Valk

Na een moeilijke interim-periode – onder de pastorale leiding van kapelaan de Kleine van de Nicolaas parochie – werd per 2 augustus 1968 Jack de Valk

als rector van de Maria Koningin en gelijktijdig kapelaan van de Nicolaas in Baarn benoemd. Het bisdom had lering getrokken uit de reacties op de overplaatsing van pastoor Visscher en rector de Valk benoemd na gesprekken met en op voordracht van parochiebestuur en parochieraad. Dat was voor die tijd een unieke procedure.

Uit een brief van kardinaal Alfrink aan beide besturen bleek dat rector de Valk behalve de pastorale leiding van de Maria Koningin de bijzondere opdracht kreeg om de **zielzorgelijke eenheid** van beide Baarnse parochies voor te bereiden en tot stand te brengen. Suggesties in die bisschoppelijke brief, als zou de parochievergadering geen afspiegeling zijn van de Maria Koningin gemeenschap en zouden er tegenstellingen binnen de parochie zijn, waren het bestuur in het verkeerde keelgat geschoten. Er bleek opnieuw uit hoe eenzijdig Utrecht vanuit Baarn werd geïnformeerd (of zich liet informeren!).

-12-

Rector/kapelaan de Valk was in vele opzichten de tegenpool van de toch wat rechtlijnige, autoritaire legeraalmoezenier Visscher. We leven in de tijd van radicalen en pacifisten, van ban-de-bom en acties tegen bewapening, van lange haren en baardjes. Onze 'rector' was pastoraal-sociaal een bewogen mens en zoals hij in zijn prediking liet doorklinken ook politiek geëngageerd.

In die polariserende cultuur van: je bent of progressief of conservatief; socialist of liberaal; links of rechts, haakten er opnieuw mensen af. Ook 'kat-uit-de-boomkijkers' die de pastorale stijl van Visscher plaats zagen maken voor de persoonlijke aanpak van Jack de Valk lieten het afweten. Getalsmatig werd de gemeenschap kleiner.

Maar er waren ook belangrijke overeenkomsten. Beide pastores waren zich sterk bewust van de vernieuwende bewegingen in de katholieke kerk, die in Nederland in het bijzonder. Beiden waren actief in het toepassen van de verworvenheden van het tweede Vaticaans concilie. Beiden bouwden vooral aan een sterk gevoel van gemeenschap binnen de parochie, met mondige, betrokken parochianen.

Jack de Valk en mevr. Sterneberg

Aan die loyale kern-gemeenschap – waarvan de basis gelegd werd door pastoor Visscher en waarop zo krachtig werd voortgebouwd door rector de Valk – dankt de Maria Koningin haar voortbestaan.

De nieuwe, sportieve pastor werd in Baarn snel populair. Hij was niet autoritair, rekende af met de pastoor-centrale parochie en had voor ieder een luisterend oor. Hij was de natuurlijke voorganger. In zijn vieringen ontstond die ontspannen sfeer die de Maria Koningin nu nog kenmerkt en die zowel katholieke als andersdenkende gasten in onze kerk zo kan verrassen en aanspreken. Van hem leerden wij hoe een sterke gemeenschap niet in zichzelf gekeerd mag zijn maar juist verrijkt kan worden en uit kan stralen door contacten met anderen. Hij was persoonlijk sterk betrokken bij de plaatselijke oecumene, opende de Maria Koningin naar andere christen gemeenschappen en kreeg daarvoor veel waardering van de collega pastores.

Wij zochten emeritus de Valk op in zijn 'atelier' te Utrecht en vroegen hem naar het resultaat van zijn speciale opdracht om de 'pastorale en economische eenheid' van de beide parochies tot stand te brengen? Door de dagelijkse gesprekken tijdens de maaltijd op de Nicolaas-pastorie ontwikkelde zich een goede verstandhouding tussen pastoor Snelders en rector de Valk met als gevolg ook begrip en waardering tussen beide zo verschillende parochies.

Na herbouw en renovatie van de Nicolaas pastorie en kerk, kreeg de Maria Koningin van het bisdom de noodzakelijk geworden nieuwe dakbedekking. Zo werd het voortbestaan van twee onafhankelijke Baarnse parochiekerken ook min of meer formeel bekrachtigd.

Per 1 januari 1974 werd Jack de Valk benoemd als KRO-televisie pastor. Hij ging de omroep-parochie leiden. Zijn afscheid was voor de Maria Koningin parochie niet minder moeilijk en emotioneel dan dat van pastoor Visscher, maar ging met heel wat minder commotie gepaard. De Maria Koningin gemeenschap zag de benoeming positief, men had inspraak gehad in de keuze van opvolger Frans Saelman en katholiek Baarn was, mede dankzij rector de Valk, harmonieuzer en in een wat rustiger vaarwater beland.

Pastor Frans Saelman

Frans Saelman was ongetwijfeld de meest controversiële priester-pastor die de Maria Koningin gemeenschap heeft gekend.

Frans was – evenals Jack de Valk – een late roeping. Toen hij in 1954 als lid van de congregatie van Redemptoristen te Wittem priester werd gewijd was hij 31 jaar.

In die tijd werden priesterzonen in katholieke gezinnen vaak nog op een voetstuk gezet. Zijn moeder adoreerde hem, maar hij vervreemde van zijn broer en zussen. Dit werd exemplarisch voor het leven van pastor Saelman: aantrekken en afstoten, bewonderd worden en afkeer opwekken.

In 1958 vertrok hij voor 14 jaar naar Brazilië om daar vanuit Recife werkzaam te zijn in het basispastoraat. Aanvankelijk woonde hij in het redemptoristenklooster, maar uiteindelijk voelde hij zich in die kloostergemeenschap niet thuis en ging hij op de zolder boven de kerk wonen.

Op de kunstacademie volgde hij cursussen en voorzag met schilderen in zijn levensonderhoud. Hij was er trots op gewerkt te hebben onder Dom Helder Camera, zijn bisschop die ook een grote invloed had op zijn geestelijk leven. Als basis-pastor in dit uitgestrekte bisdom werd hij ingezet onder de allerarmsten en op zeer afgelegen plaatsen. Omdat hij onderdak verleende aan linkse jongeren werd hij politiek verdacht en moest hij tenslotte uitwijken.

Terug in Nederland wilde Frans Saelman doorgaan in het basis-pastoraat en stelde zich ter beschikking van het bisdom Utrecht. Na een korte inwerkperiode in Utrecht en Harderwijk werd hij door kardinaal Alfrink per 1 januari 1974 benoemd tot pastor/deservitor van de Maria Koningin parochie. In zijn benoemingsbrief staat als taak o.a. *"bereidheid om met de Nicolaasparochie samen te werken en, voor zover mogelijk, een positieve bijdrage te leveren aan de integratie van de zielzorg in beide parochies"*.

Alhoewel op voordracht van het toenmalige kerkbestuur benoemd, werd dit voltallige college door hem binnen 14 dagen na zijn aantreden ontslagen.

Dit werd hem door een deel van de Maria Koningin gemeenschap niet in dank afgenomen en vele parochianen lieten het daarna afweten. Anderzijds wist hij een kern van de parochie vooral door zijn verkondiging sterk aan zich te binden. Hij had duidelijk de gave van het woord. Hij toonde zich zeer betrokken bij de lijdende mens. Armoede, ziekte, werkeloosheid, eenzaamheid hielden hem bezig. Zijn preken waren vaak verrassend. Ze gaven zijn toehoorders iets mee. De invloeden van zijn jaren in Brazilië onder Helder Camera waren manifest, maar ook zelf maakte hij een ontwikkeling door. 'God door de mens', de mens als instrument van God, werd zijn centrale thema. Vooral jonge gezinnen met opgroeiende kinderen vonden hun weg naar de Maria Koningin. Twee gehuwde priesters, Huub Horbach en Jaap Kramer kwamen hem assisteren en gingen voor in communievieringen. In zeven Baarnse wijken startte pastor Saelman naar Braziliaans voorbeeld basis-gemeenten.

Maar wonend alleen op zijn grote pastorie was de mens Saelman erg eenzaam. Dat maakte hem ontvankelijk voor warmte en aandacht en toegankelijk voor invloeden van buiten.

Toen vrienden van Frans Saelman genezende gaven bij hem ontdekten had dit grote gevolgen. Aanvankelijk op de pastorie in de kleine kring van goede bekenden, geleidelijk aan ook bij een aantal parochianen en uiteindelijk zowel individueel op afspraak als in massa-bijeenkomsten oefende hij zijn paranormale gaven uit. Wekelijks kwamen honderden mensen uit heel Nederland, uit België en Duitsland naar hem toe. Als gebedsgenezer haalde Frans Saelman de televisie en de landelijke pers waaronder Elzeviers weekblad. Als nuchter bekend staande mensen vonden baat bij hem of hadden bijzondere ervaringen in zijn nabijheid. Anderen gingen teleurgesteld weer naar huis. Er waren er die met hem dweepten en er waren er – ook in de parochiegemeenschap – die het als charlatanerie zagen en zich van pastor Saelman afkeerden. Het merendeel van de parochiegemeenschap bleef hem trouw in de vieringen, maar nam zijn paranormale gaven niet serieus genoeg naar zijn zin.

De tegenstelling was een tijd lang zeer groot. Enerzijds de honderden mensen die zich kosten nog moeite getroostten om hem te ontmoeten in het vertrouwen bij hem genezing te vinden, anderzijds de kleine, loyale Maria Koningin gemeenschap, die zich lieten inspireren door zijn woord.

-16-

Die tegenstelling werd ook merkbaar in de persoon van Frans zelf: de gebedsgenezer die in zijn ziekenpastoraat volop liefde, warmte en mededogen uitstraalde werd als pastor hard, streng en vol verwijten naar zijn parochie. Financieel had de parochie baat bij het ziekenpastoraat. Het merendeel van de tot dan toe uitzichtloze schulden werd afgelost.

In zijn laatste jaren kreeg Frans Saelman hartklachten en was bezorgd over zijn gezondheid. Voelde hij zijn einde naderen? Hij werd milder in zijn oordeel over de parochie en minder expliciet in zijn uitspraken over zijn paranormale gaven.

Regelmatig hield hij de parochianen voor dat de Maria Koningin parochie na zijn dood waarschijnlijk niet zou blijven voortbestaan. Hoe sterk was zijn voor gevoel?

Ondanks zijn overvolle programma vond hij – met vooruitziende blik – de tijd om 16 banden met vieringen en overwegingen op video band te zetten. Van dit fenomeen – bekend geworden als **Audio Visuele Pastor** – is door de Maria Koningin gemeenschap in de eerste jaren na Saelman's dood dankbaar gebruik gemaakt.

Toen Frans op 17 maart 1992 stierf – toch nog vol toekomstplannen – liet hij een kleine, verweesde gemeenschap achter maar met de sterke wil om hoe dan ook door te gaan.

De zilversmid

Op advies van ons bisdom werd in 1994 aan Stichting Kerkelijk Kunstbezit de opdracht gegeven een nieuwe inventarisatie te maken van de religieuze kunst van onze kerk. Wij waren in de veronderstelling dat er met deze inventarisatie hooguit een halve dag gemoeid zou zijn. Dit nu bleek wel heel bescheiden. Drs. Karin Westerink die deze opdracht uitvoerde had er ruim een week voor nodig.

Met 55 items werd het een omvangrijke lijst en volgens Karin is de Maria Koningin daarmee een met religieuze kunst rijk gezegende parochie..

Tot de belangrijkste eigentijdse kunstenaars die aan de inventaris van onze kerk hebben bijgedragen behoren de oud-parochiaan Elly Griepink Meijer (buitenwand en tabernakel) en de zilversmid Cees van Berkel. De doopvont met doopschelp, twee zilveren communieschalen met patenen, een zilveren kelk met lepeltje, een zilveren ciborie, de nissen en houders van de olie-doozjes, de wijwateremmers, het aspatorium, zes toortsen, en vooral het processiekruis zijn van de hand van deze zilversmid en oud Arnhems buurman van pastoor Visscher.

-17-

Bij een bezoek enkele jaren geleden was pastoor Visscher heel blij met het eerherstel van de zilveren kelken en communieschalen. Hij had zijn afkeer over de jarenlang gebruikte glazen kelken – die hij als bloemenvazen betitelde – niet onder stoelen of banken gestoken. Maar over ons wat verwaarloosde processiekruis was hij minder gelukkig. Het was zijn grote wens dat wij het door Cees van Berkel zouden laten restaureren. Dus zochten Peter en Mia Wijdeveld hem op. In de volgende bijdrage vindt u hun verhaal

Processiekruis weer in volle glorie

Dat was een interessante avond in De Bilt. Samen met mijn vrouw was ik op bezoek bij de nu 70-jarige edelsmid Cees van Berkel, de maker van het processiekruis.

Dit kruis stond al jaren een beetje verkommerd in de sacristie, af en toe gebruikt maar eigenlijk rijp voor een grondige opknapbeurt.

Jan Moonen gaf mij het adres van Cees en na via de telefoon al geproefd te hebben dat het om een bijzondere man ging, togen we die avond naar

De Bilt met het kruis in de auto. Natuurlijk wist hij nog precies hoe het allemaal in zijn werk was gegaan hoewel hij het lang geleden in 1962 had gemaakt in opdracht van pastoor Visscher.

Het kruis samen met zes kandelaars diende vòòr Kerstmis 1962 klaar te zijn en toen dat niet leek te lukken, sprak de pastoor dusdanige duidelijke taal, dat van Berkel zijn jongere broer van de edelsmedenschool in Schoonhoven te hulp heeft geroepen. Na bijna 24 uur continu werken kon het kruis 's nachts om 1 uur afgeleverd worden!

Het uurtarief was toen fl. 7,50.

Oorspronkelijk was het kruis verzilverd maar door poetsen met niet altijd de juiste middelen was het zilver voor een groot deel verdwenen en waren een paar zilverplekken behoorlijk aangetast. Daarom is de rest van het zilver er nu ook afgehaald en is het messing gepolijst en dus minder kwetsbaar. Voor de versieringen van het kruis heeft pastoor Visscher zelf de afbeeldingen geleverd.

Aan één kant Christus Koning in een lang gewaad met daarboven een kruisrelikwie en aan de andere kant in het midden het parochiezegel, daarboven Willibrordus, patroon van de Nederlandse Kerkprovincie, aan de onderzijde het wapen van Baarn links het wapen van de stad Utrecht en rechts dat van het Aartsbisdom.

Alle afbeeldingen zijn in emaille gemaakt door A.M. van Dijk uit Den Bosch.

Cees van Berkel is inmiddels 'rustend' maar actiever dan ooit in zijn passie voor de mineralogie: hij noemt het een uit de hand gelopen hobby. Zijn expositie annex winkel noemt hij een 'kijgeru': een kijk, geniet ruimte. Dit staat ook op zijn huisdeur, waardoor sommige mensen menen, dat daar een 'keigoeroe' woont.

Naast allerlei soorten stenen heeft hij ook edelsmedenvoorwerpen gecombineerd met fraaie stenen en halfedelstenen die hij in zijn winkel verkoopt, zoals een bergkristallen bol op een edelsmeden voet.

In tegenstelling tot zijn edelsmeedwerk wil hij wèl reclame maken voor zijn stenen want hij heeft

"geen problemen met reclame maken voor de schepping Gods".

Hetgeen ik hierbij voldoende heb gedaan denk ik.

Gemeenschap in crisis

Het toch plotselinge overlijden van priester-pastor Frans Saelman stelde de parochie en haar bestuur voor grote problemen. Het ziekenpastoraat – in de geest zoals Frans dat gecreëerd had – was ten dode opgeschreven. Er waren mensen die meenden zijn activiteiten te kunnen overnemen, maar zoals de geschiedenis leert bleek dit een illusie. De landelijke aandacht die dit zieken-pastoraat jaren achtereen genoot, had naar buiten toe de indruk gewekt, dat de Maria Koningin als plaatselijke parochiegemeenschap niet meer bestond.

Gedeeltelijk was dat misschien ook wel zo. Zeker, er was een koor, een actieve kinderwoorddienst, de bloemen werden verzorgd. Maar er was jaren niets aan parochieopbouw gedaan. Er was geen parochiestructuur meer. Geen wonder dat het bestuur van ons bisdom in het overlijden van pastor Saelman de oplossing zag voor het jarenlang slepende Baarnse probleem van de twee parochies.

Tijdens de woord- en communievieringen stond het TV toestel op het altaar en na de inleiding van Jos Gies en later ook Dick Beemster werden de ingeblikte preken van pastor Saelman gedraaid. Samengepakt in het middenvak om hem maar goed te kunnen zien en horen luisterden wij naar de woorden van Frans. Het was alsof hij daar zelf stond, inspirerend, iets meegevend. Het zondagse kerkbezoek nam eerder toe dan af. En er gebeurde iets wonderlijks. Het gemeenschapsgevoel werd wakker. Parochianen die elkaar tot dan toe slechts oppervlakkig kenden en gedag zeiden, gingen in gesprek met elkaar over de toekomst van hún parochie, ze **communiceerden**, ze **deelden** hun zorgen, hun visie en hun verwachtingen.

Het was de meeste parochianen toch duidelijk dat deze situatie niet kon blijven voortbestaan. Voor Jos en Dick, die onvoorbereid de taak van lekenvoorganger vanuit hun bestuursverantwoordelijkheid op zich hadden genomen was dit een zware tijd ook al kwam pater Ben Frie de parochie te hulp met regelmatige eucharistie-vieringen en pastorale begeleiding. De AVP-preken verloren geleidelijk aan actualiteit.

Het is onze deken Frans Zwarts die de gemeenschapszin en de sterke wil om door te gaan heeft aangevoeld en opgepakt. Hij ventileert naar het bisdom '**het alternatief**': doorgaan! Daarmee maakt hij het zichzelf allesbehalve gemakkelijk. Hééft de Maria Koningin parochie wel bestaansrecht? Is er een gelovige gemeenschap en wat is haar identiteit? Wie zijn het die de gemeenschap dragen? Waar willen ze heen en wat hebben ze er voor over? Zijn of komen er voldoende middelen? Indringende vragen die de deken later – in de vergaderingen van de beleidsgroep – telkens opnieuw zal stellen.

Door bemiddeling van het dekenaat krijgen we de hulp van pastoraal werkster Ineke Popma, gespecialiseerd in gemeenschapsopbouw. Op 13 september 1992 wordt de parochie geraadpleegd. Het wordt een druk bezochte, emotionele en tumultueuze 'volksvergadering' waarin velen zowel uit de parochie, als van Saelman's ziekenpastoraat aan het woord komen. Er worden **tegenstellingen** zichtbaar, maar ook **éénheid** en de sterke wil om dóór te gaan. Belangrijk besluit is de vorming van een werkgroep 'te ontwikkelen beleid'. Aan de oproep om zich voor deze beleidsgroep te melden wordt ruim gevolg gegeven.

Tijdens maandelijkse, soms schijnbaar chaotische vergaderingen weet
-20-

Ineke Popma handig door de spanningen uit het verleden heen te manoeuvreren. Zij gaat gestructureerd en schematisch te werk. Aanvankelijk neemt zij de tijd om de emoties wat te laten wegebben en om de leden van de werkgroep beter te leren kennen. Al snel geeft zij de 'doeners' hun kans om aan de slag te gaan in een nieuwe kosterij, schoonmaakploeg, tuingroep enz. Dat dunt de gelederen uit tot een meer effectieve beleidsgroep.

Als streefdatum om te komen tot een vernieuwde gemeenschap Maria Koningin wordt Juni 1993 vastgesteld. Gekozen wordt voor een parochie nieuwe stijl, d.w.z. geen pastoor-centrale gemeenschap, maar een **gemeenschap met eigen en gedeelde verantwoordelijkheid**: geen kerk- maar **parochie-bestuur**, geen aangestelde parochie-raad maar een democratisch gekozen **parochievergadering** die de gehele gemeenschap, de beraden en werkgroepen vertegenwoordigt. Belangrijk waren vooral de oprichting van de groep **lekenvoorgangers, lectoren** en de **redactie**. Het is weer de verdienste van Ineke Popma dat zij voor iedere groep de geschikte personen wist te activeren zodat deze groepen nu, 7 jaar later, nog steeds en vrijwel ongewijzigd, goed functioneren.

Pastor Ria Welters gaat samen met deken Frans Zwarts voor.

Met de instelling van de beraden, de verkiezing van de parochievergadering en –bestuur en vooral ook de verwoording van de **identiteit** is de Maria Koningingemeenschap, van een parochie in crisis, geleidelijk aan omgevormd tot een vitale, goed gestructureerde, maar nog altijd kleine, katholieke geloofsgemeenschap. De **aanstelling** bijna een jaar later van Ria Welters als pastor was zoals Ineke dat uitdrukte: *“de kroon op haar werk”*.

Een kleine parochie voor het nieuwe millennium

Na de met gastparochianen overvolle zondagskerk van pastoor Visscher en na de van heinde en verre toestromende zieken naar het pastoraat van Frans Saelman blijft er uiteindelijk een kleine gemeenschap achter. Ieder die een argument kreeg om af te haken heeft de parochie en meestal de kerk inmiddels wel verlaten. Een parochie teruggebracht tot zijn essentie: een groep bewust levende mensen in Christus naam betrokken op elkaar.

Onze ledenadministratie telt ca 350 adressen (gezinnen en alleenstaanden) die het parochieblad ontvangen, 300 in Baarn en 50 daarbuiten. Bij deze buiten Baarnse adressen gaat het echter veelal om personen die ons parochieblad beroepshalve of als oude betrokken relatie van onze gemeenschap ontvangen (en gezien de regelmatige reacties meestal ook goed lezen!). Uit de groei van het aantal doopsels, eerste communicanten en uitvaarten blijkt dat meer mensen zich betrokken voelen bij of kerkelijk oriënteren op de Maria Koningingemeenschap dan in de administratie staan ingeschreven. Van de 7 kruisjes uit het lopende ‘Allerzielenjaar’ zijn er 3 afkomstig van overledenen van buiten Baarn!

Het streven is tenminste twee eucharistievieringen per maand te houden. Door het gebrek aan gewijde ambtsdragers zijn er de overige zondagen woord- en communievieringen. Behalve pastor Ria Welters gaan daarin 7 leken voor. Het brood wordt gedeeld als een voortzetting van de eucharistie waarin het werd geconsacreerd. Het aantal kerkgangers tijdens de zondagsvieringen blijft beperkt, maar constant tussen 60 en 80. Tijdens bijzondere diensten zoals uitvaarten is de opkomst van m.n. de eigen gemeenschap aanzienlijk hoger.

-22-

Tijdens de gezinsdiensten (ongeveer eens in de 6 weken) worden de thema’s op de kinderen afgestemd en wordt de dienst ondersteund door het kinderkoor.

De tieners van onze parochie zijn zelden in de kerk te vinden. Toch is er wel degelijk betrokkenheid. Op dit moment is er een groep van zo’n 17 jongeren die samen ‘de andere kant van de kerk’ proberen te ontdekken. Deze groep, die zich ‘mission Impossible’ noemt heeft o.a een bezoek aan een vrouwengevangenis en een weekend in een klooster op het programma staan.

Ik herinner mij in het begin van onze parochievitalisering een van de eerste avonden ‘geloofsontmoetingen’. Gelezen werd uit de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs (12,12-30) waarin alle gedoopten worden voorgesteld als ledematen van de Kerk als Lichaam van Christus. Die avond beeldden wij dat lichaam uit door de plaats in te nemen die ons het beste past: hand of voet, hoofd of hart, long of ruggengraat. Geen deel kan zonder welk ander deel dan ook, alle delen zijn even belangrijk wil het lichaam héél zijn. Dat geldt voor ons als leden van één gemeenschap, voor de parochies als organen van één kerk en voor de kerken als delen van één wereldkerk, hoe verschillend de leden, de organen of de kerken ook mogen zijn.

Nu, vijf jaar later, is de opbouw van de parochiestructuur bijna voltooid, goed in de gemeenschap verankerd, maar altijd in ontwikkeling en nooit helemaal af. Parochiebestuur en –vergadering, pastoraat, beraden en werkgroepen zijn functioneel. Op de telefoonlijst van vrijwilligers tel ik niet minder dan 85 namen, dit ongeacht de vele niet genoemden, die hand- en spandiensten verrichten!

In mijn beleving vertegenwoordigen de werkgroep lekenvoorgangers, het pastoraat en de geloofsontmoetingen – gezien in het licht van onze identiteit – een bijzondere waarde voor onze gemeenschap. In de overwegingen en gesprekken worden we elkaanders pluriforme geloofservaringen en godsbeelden, gewaar. Ze zijn als de veelkleurige flonkeringen van een schitterende diamant, waarvan we altijd maar een paar facetten tegelijk kunnen zien, stukjes van de onmetelijke Waarheid die niemand volledig kan bevatten.

-23-

Pastor Ria Welters

Als de dag van gisteren heb ik Ria`s sollicitatie nog op mijn netvlies staan. Daar stond zij, in de deur van de zijingang: vriendelijke ogen, stevige persoonlijkheid, zuster Welters.

Na 3 jaar opbouwwerk krijgen we in 1995 toestemming van het bisdom om te gaan werven voor een nieuwe pastor. De opdracht van personeelszaken was te adverteren volgens een standaardtekst in 'Analecta' het blad van het bisdom. De advertentietekst blonk niet uit door inleving in de persoon van de sollicitant. Het was een opsomming van eisen.

Er was dan ook geen enkele response. Het parochiebestuur heeft toen haar eigen advertentietekst opgesteld beginnend met onze identiteit en met wat wij als gemeenschap te bieden hadden. Die tekst werd voorgelegd aan de bisdomraad en goedgekeurd. Wij besloten deze tweede advertentie ook in 'De Bazuin' te plaatsen.

Zo kwam Ria in beeld. Het klikte vrijwel direct en het bestuur ging akkoord.

Maar er zat nog een addertje onder het gras. Het was een soort drieledige koppelverkoop. Voorwaarde was dat haar huisgenoot, de theoloog, pastor Wil Veldhuis, ook zou worden aangenomen door de gezamenlijke Soester parochies. Als derde zou Fiet van Veenendaal de leiding krijgen over de zusters van huize 'Elisabeth' in de Lage Vuursche.

Zr. Welters ging met ons een arbeidsovereenkomst aan voor 50% en krijgt van de aartsbisschop 'opdracht en zending'. De door de bisschop goedgekeurde overeenkomst was in zoverre uniek, dat niet een priester-pastor, maar het parochiebestuur als geheel verantwoordelijk werd voor het pastoraal beleid. Ons bestuur hoopte dat de 'Maria Koningin' dan, voor een deel van diens tijd, ook mocht beschikken over pastor Veldhuis. Door het grote aantal vacatures ging Soest niet akkoord.

-24-

Ria Welters, 18 okt 2009

En zo werd pastor Veldhuis 'beoogd priester-assistent' voor de Maria Koningin.

"De spiritualiteit van mijn congregatie, herken ik in de identiteit van onze parochie", schrijft Pastor Ria na haar installatie.

Pastor Ria ontpopt zich als een vrouw met zowel bestuurlijke als pastorale kwaliteiten. Zij verstond de kunst om veel uitvoerende taken te delegeren aan daartoe geëigende parochianen en die aan te sturen. Zij nam deel aan de beraden voor liturgie, catechese en diaconie en het overkoepelend overleg van de voorzitters daarvan. De begeleiding van lekenvoorgangers en lectoren werd opgepakt. Er werden jongerenactiviteiten ontplooid. Deelname aan activiteiten waarmee Frans Saelman gebroken had werden weer opgepakt zoals de 'Raad van Kerken', de 'Interkerkelijke Toerusting' en het Baarns 'Pastores Convent'. Er kwamen gezinsvieringen, (de kinderwoorddienst was er al) en met Kerstmis 'Kindje Wiegen'. Zij stimuleerde de jaarlijkse Eerste Communievieringen, enz.

Altijd initiërend, niet dicterend, gaf zij de uitvoering in handen van de parochianen zelf. Zo was zij bijvoorbeeld aanwezig op de redactie vergaderingen, luisterend en informatief, maar zonder mee te beslissen!

Haar vitaliserende kracht was toch het pastorale werk. Daarin was zij proactief, voelbaar voor onze gemeenschap. Wij vergaten dat Ria voor maar 20 uur in de week was aangesteld. Het leek alsof zij er altijd was. Zij had oog en oor voor ieder die haar aandacht behoefde. Als zij een trouwe kerkganger in de vieringen miste dan was zij daar ook. Haar hele wezen was pastoraal. Na een doop, eerste communie of uitvaart zagen we oud bekenden weer terug in de vieringen.

Maar er ontbrak nog wat. Onze pastor had geen doopverlof. Dat was een zaak voor de bisschop. Dus togen wij naar Utrecht voor een gesprek met de vicaris en deden, haast tegen beter weten in, ons verzoek. "Waar staat de Maria Koningin voor", vroeg Mgr. Rentinck ons. Wij spraken met hem over onze identiteit, over vitaliseren en nog veel meer. Zonder toezegging en met weinig hoop keerden wij Baarnwaarts. Na een paar weken viel de brief in de bus aan de Maatkampweg. Zr. Welters kreeg, onder de gebruikelijke voorwaarden, toestemming om het heilig sacrament van het Doopsel toe te dienen. Februari 1996 mocht zij in een blijde communieviering als eerste Nils Jan Warsen dopen. Getuige de doopschelpen aan de kerkmuur zouden er nog veel doopjes volgen.

-25-

Natuurlijk waren wij niet de enigen die de bestuurlijke en pastorale kwaliteiten van Ria hadden ontdekt. Ook in haar zustergemeenschap was zij niet onopgemerkt gebleven. Kort na het 40-jarig jubileum van de Maria Koningin werd Ria gekozen in het bestuur van haar congregatie. Een fulltime functie, niet verenigbaar met die van pastor van onze parochie. Ria schrijft: *"Ik heb 'ja' gezegd met alle pijn die dat voor de parochie en voor mij met zich meebrengt, want ik was en ben heel graag pastor in deze fijne parochiegemeenschap"*. Ja met veel pijn moeten we afscheid nemen van wat was onze pastor Ria, nu weer zuster Welters als zij ons in 2001 opnieuw verweesd achterlaat.

Kroniek laatste 10 jaar Parochie Maria Koningin

1999 – 2009

Onzekerheid

Na het afscheid van pastor Ria begint een lange periode van onzekerheid, van verwachting en teleurstelling, frustratie en nieuwe hoop: de zoektocht naar een nieuwe pastor.

Op voorwaarde dat er een samenwerking tot stand komt met een andere parochie mag de vacature opengesteld worden. Aanvankelijke gaan de gedachten uit naar Eemnes, maar tenslotte komt er een pastorale samenwerking tot stand tussen de Maria Koningin en de parochies van Soest en Soesterberg. *"Zeker geen fusie"*, schrijft vice-voorzitter Henk van Westerlaak. Soest beschikt dan nog over een priester en twee pastoraal werkers. Er wordt gezamenlijk geworven voor nog een priester en een pastoraal werker. Doel is 5 pastores (al is het niet allemaal fulltime) voor 6 parochies.

Maar 2001 gaat de geschiedenis in als een jaar zonder pastor. Het duurt nog tot medio 2002 als Frans Overbeek het Soest-Baarn team komt versterken. Pastor Sabine Nijland heeft dan al afgehaakt.

Geleidelijk aan komt het begrip samenwerkingsverband om de hoek kijken. Maar de situatie wordt steeds nijpender als de enige overgebleven priester Hans van Schepop met emeritaat gaat en emeritus pastor Wil Veldhuis naar Amersfoort verhuist. Kort na het aantreden van Frans schrijft José Kodde:

"De kloof tussen ideaal (pastoraal nabij kunnen zijn) en de werkelijkheid is gaandeweg steeds groter geworden. Voor mij te groot. Ik kan er niet mee uit de voeten en ga ander pastoraal werk zoeken".

-26-

Het is een schok voor allemaal als nu de tweede vrouwelijke pastor vertrekt. De pastorale nood wordt steeds hoger. Gelukkig gaan Frans Zwarts en Ton Berendschot regelmatig voor in eucharistievieringen en onze lekenvoorgangers in de communievieringen.

Verwachting

Als in april 2003 bekend wordt dat priester-pastor Jan Beekman en pastor Huguette Jurriaanse het team weer komen versterken en korte tijd later pastor Bouman en in het najaar ook Bart Tieman dan is het pastores team (al is het niet fulltime) compleet en is er weer hoop.

Huguette doet de catechese en daardoor hebben we veel contact. Onze gemeenschap 'klikt' met Huguette. Zij voelt zich kennelijk bij ons thuis.

Maar in januari 2006 laat zij al weten dat een volledige taak als pastor in ons samenwerkingsverband haar te zwaar is. Niet de catechese maar een teveel aan een te grote organisatie en de afstand breken haar op. Omdat er nog geen vervanger is voor deze nieuwe vacature blijft zij op projectbasis actief. Daar is onze gemeenschap niet rouwig om. Bart Tieman kampt met zijn gezondheid. Als in het najaar 2008 – bijna 3 jaar later – Wies Sarot en Jan Houben worden benoemd nemen Bart en Huguette afscheid. Huguette schrijft in haar afscheidswoord: *"Vertrouwen en verbeelding, ik vond ze in de Maria Koningin. Volgens mij zijn ze een bestaansvoorwaarde voor een geloofsgemeenschap in onze tijd"*.

Wereldkerk

Ook buiten onze Maria Koningin gemeenschap beleeft de kerk bewogen jaren. In 2005 sterft Joannes Paulus. De katholieke wereldgemeenschap houdt de adem in als de behoudend kardinaal Jozef Ratzinger tot Paus wordt gekozen. De vooruitstrevende theoloog Hans Küng is optimistisch na een uitnodiging van Paus Benedictus, maar in 2009 komt hij tot de slotsom dat de paus de wereld teleurgesteld heeft. Het is erg dubbel. De encyclieken van Benedictus worden positief ontvangen, de richtlijnen van het Vaticaan door velen als regressief ervaren. Heftig wordt de publieke opinie over ongelukkige uitspraken van de paus over de gewelddadigheid van de islam en in het vliegtuig naar Afrika tegenover journalisten over aids; als hij de excommunicatie van de Pius X broederschap opheft en de Joden tegen zich in het harnas jaagt; als hij bisschoppen in Oostenrijk en Polen benoemt die nog voor hun installatie om allerlei affaires weer moeten aftreden. Berichten uit Rome verhalen over slechte communicatie en ruziënde kardinalen.

-27-

Ook wij katholieken delen iets van die blaam.
Benedictus klaagt: *"Er is op mij ingehakt"*.

In 2007 treedt onze aartsbisschop kardinaal Simonis af en wordt – anders dan velen hadden verwacht – niet vervangen door Mgr. de Korte maar door Mgr. Eijk. Hij ontslaat vrijwel meteen de staf van Simonis en per 1 september 2008 ook de 5 dekens en hun personeel. De kritiek die dan over hem heen komt raakt ook weer de loyale katholieken.

Samenwerken

Vanaf het begin is het team van pastores voortvarend te werk gegaan. Er wordt op allerlei niveaus vergaderd, georganiseerd en gestructureerd. Er worden plannen en beleidsplannen, taakomschrijvingen, statuten en protocollen geproduceerd, commissies, stuurgroep, en overlegorganen ingesteld. Samen wordt het etiket 'vitaliseren' er op geplakt. Er wordt gesproken over een pastoraatgroep. We luisteren ernaar in de parochievergadering of lezen erover in ons parochieblad.

Frustratie

Maar is dat een antwoord op de schreeuw uit de gemeenschap om *nabijheid*?

Zien parochianen die *nabijheid* te romantisch, is *nabijheid* er alleen nog maar op afroep? Telkens weer komt die *nabijheid* op de parochievergaderingen ter sprake. Er wordt een team gevormd voor pastorale bezoeken en een team om voor te gaan bij uitvaarten.

Zo nodig contact opnemen met het secretariaat, is de boodschap. *Nabijheid* op afroep dus toch.

Maar helpt dat die mensen voor wie contact opnemen net een drempel te hoog is, de kluzenaars waar de voordeur alleen nog op een kier open gaat voor 'tafeltje dekje'?

Als zeer positief worden de twee jaarlijkse collectieve ziekenzalvingen ervaren, niet op de laatste plaats door de erbij betrokken priesters Frans Zwarts, Wil Veldhuis en Jan Beekman. Onze gemeenschap ziet hun graag en zij voelen zich in de Maria Koningin thuis. Nog steeds verzorgen zij samen met Ton Berendschot zeer regelmatig de eucharistievieringen.

Over vitaliseren gesproken!

Ellen Kroonenberg neemt bij ons 40-jarig jubileum het initiatief om vanuit de Maria Koningin gemeenschap het verpleeghuis St Elisabeth in

Lage Vuursche een cadeau aan te bieden. Zij richt de diaconale werkgroep 'Lage Vuursche' op, vrijwilligers die hulp bieden bij maaltijden, uitstapjes en feestjes.

"Wie niet oecumenisch is, is niet katholiek!" De Maria Koningin is lid van de Baarnse Raad van Kerken. We nemen deel aan de interkerkelijke toerusting, het interkerkelijk diaconaal platform, de kanselruil in de week voor de eenheid, de Baarnse interkerkelijke vastenactie met op de donderdagen de 5 vastenmaaltijden. Interkerkelijk, immers: "Samen maken we er méér van!"

Bijzonder zijn sinds 2002 de Dominicusvieringen met het Dominicus projectkoor, een initiatief van de gereformeerde Paaskerk.

Dank zij John Simons zijn zij een keer per jaar in de Maria Koningin te gast.

Bijzonder ook is in 2001 het oecumenisch pinksterproject o.l.v. Petra Overbeek. 5 Baarnse kerken die in de 5 segmenten van één cirkel uitbeelden hoe zij in hun gemeenschap het pinksterfeest ervaren.

Als we onze gemeenschap meer en meer zien vergrijzen gebeuren er wonderen. Dan zijn daar eind 1996 Marcel Holl en Laetitia van der Lans, twee theologen die beiden werken voor de KRO/RKK. Laetitia schrijft: *"Wij zijn ons thuis gaan voelen bij die kleine maar groeiende groep gedreven mensen die hun Maria Koninginparochie overeind houdt. Die gedrevenheid raakt me en daagt me uit om mee te werken aan de toekomst van onze parochie"*.

Laetitia versterkt onze groep lekenvoorgangers en Marcel geeft cursus volwassencatechese. Samen initiëren zij nieuwe jeugdgroepen: Mission Impossible, Smile (en de Sweeties?). Die gaan op ontdekkingsstocht naar kloosters, verzorgingstehuizen en een gevangenis. Met onze tieners reizen ze naar de Wereldjongerendagen 2000 in Rome; 2002 in Toronto; 2005 in Keulen.

Nieuwe jonge gezinnen vinden hun weg naar de Maria Koningin gemeenschap en worden er door aangestoken, om er een paar te noemen: Veronica Selleger, Kees Fijen, Hans en Jeannette Verburg, Raïza en Freerk Oltmans e.a. Zij transformeren gezins- naar familievieringen, kinder- naar familiekoor (van ouders en kinderen). Veronica ontpopt zich als een creatieve vertelster en verbeeldster in de woorddiensten daarvan. Vanuit het koor evolueren twee meisjes naar verdienstelijke solisten. Raïza verzorgt de kinderkatern in het parochieblad. Freerk is actief met de kinderen in het kerstspel en verzorgt onze eigen website. Kees neemt zitting in ons bestuur en Hans is onze grote aanwinst achter orgel en vleugel.

Eline Verburg en Eveline Fijen zongen op 13 september 2009: 'Ken je mij'

Samensmelten

Onze nieuwe bisschop versnelt de fusie van de parochies die nu in verbanden samenwerken. De fusie tot één grote parochie moet al op 1 januari 2010 definitief zijn.

In de 60er jaren begon de grote fusiegolf in het bedrijfsleven. Er waren allerlei argumenten voor dat samensmelten. Fuseren werd mode. Was het eerst vooral risicospreiding door diversificatie, later werden bedrijfsvreemde onderdelen weer afgestoten en werd het doel core business of 'schoenmaker blijf bij je leest'. Het onderwijs en de zorginstellingen volgden.

De meerderheid van die fusies pakten negatief uit. Men ging voorbij aan het menselijk element in iedere organisatie. Verschillende identiteiten en culturen werden in elkaar geschoven. Veel persoonlijk leed was het gevolg. Inmiddels hebben velen binnen hun organisaties en instellingen een weg terug gevonden met behoud van de winst van het samengaan.

Bedrijven worden weer opgesplitst in RVE's, Resultaat Verantwoordelijke Eenheden. Een groep werknemers, die een opdracht of product volgen van ontwikkeling tot aflevering.

Fuseren kan ook als doel hebben optimaal gebruik te maken van het beschikbare management en personeel. In die zin lijkt het samensmelten van onze gemeenschappen in een groter geheel, gelet op het tekort aan priesters en pastores en de terugloop van het kerkbezoek, logisch.

Dan is er hoop

Het bisdom verzekert ons bij herhaling dat de fusie niet bedoeld is om haar financiën weer op orde te brengen, niet om lokale gemeenschappen op te heffen en niet om kerkgebouwen af te stoten. Belangrijk blijft dan dat de lokale financiën op orde zijn en blijven.

Wij lezen op de website Samenwerk.net > Op Weg naar 2010:

"De uitdaging voor parochiebesturen is erin gelegen om aan parochianen uit te dragen dat samenvoeging leidt tot het ontstaan van een grotere parochie waarbinnen meer ruimte ontstaat voor pastoraal werk en waarbinnen minder tijd verloren gaat aan bestuurlijke zaken".

En ook

"Het pastorale team is verantwoordelijk voor het pastoraal beleid en de werkplannen zoals die in de verschillende pastorale profielen catechese, liturgie, diaconie en gemeenschapsopbouw worden vastgesteld en uitgevoerd",

maar vooral lezen we over missionaire gemeenschappen waarin sprake is van:

"pastorale nabijheid in vitale lokale geloofsgemeenschappen".

Als die uitdaging, die doelstelling wordt waargemaakt staat niets een meer proactieve nabijheid van de pastores in de weg. Een vitale lokale geloofsgemeenschap zijn we al, de pastorale nabijheid moeten met onze hulp onze pastores waar maken.

Jan Moonen

1999–2009 10 jaar Aardse zaken

In september 1998 ben ik benoemd in het parochiebestuur van de Maria Koninginparochie als opvolger van Jan Moonen met als werkterrein het beheer van de gebouwen: kerk, pastorie, toren en tuin. Dit betekent reparatie, renovatie en als het financieel mogelijk is vernieuwing en modernisering. Regelmatig heb ik in het parochieblad in de rubriek: 'aardse zaken' hierover bericht. Om deze aardse zaken te kunnen ondernemen waren er uiteraard geldelijke middelen nodig.

Inkomstenbronnen

Naast de inkomsten uit de Kerkbalans en de collectes was er al een stabiele bron n.l. de verhuur van de pastorie aan de Amerpoort. (inrichting voor mensen met een verstandelijke beperking, red.). In 1999 en 2004 is het huurcontract steeds voor 5 jaar verlengd. Ook in 2009 is dit weer gebeurd. Maar er waren ook reparaties in de pastorie nodig. In 1999 zijn de vochtige muren beter belucht en is de omheining vernieuwd. In 2002 is de badkamer vernieuwd.

Een tweede inkomstenbron bleek de toren te zijn. Na een rondgang langs de mobiele-telefoonfirma's kwam de eerste over de brug. Eind 1999 stond er een mooi kruis op de toren met de antennes in de voet van het kruis. Inmiddels is in 2009 door een fusie deze installatie weggehaald maar het kruis is gelukkig blijven staan. Een tweede firma plaatste zijn installatie medio 2000 en in 2004 volgde de derde. De toren zit dan ook propvol met apparatuur.

De derde bron van inkomsten is de ruimte achter de keuken. Deze ruimte was al een tijdje leeg na de verhuur voor kinderopvang. Gelukkig was er op 1 juli 1999 een nieuwe huurder: een drukkerij. In de hal werd er koffie gedronken. Maar deze verhuur duurde slechts tot 1 juli 2000. Op die datum werd Repro de nieuwe huurder. Inmiddels was begin 2000 een aparte CV ketel geplaatst voor de verhuurde ruimte. Repro is ruim 4 jaar – tot november 2004– gebleven en groeide zo uit dat hij toen naar een grotere ruimte moest verhuizen tot groot verdriet van beide partijen.

-32-

Het was moeilijk een nieuwe huurder te vinden en het duurde dan ook tot 1 maart 2006 dat 2 architecten de ruimte huurden tot april 2007. Toen kwam de huidige huurder: een adviesburo voor bouwconstructies.

Koffiekamer en keuken

Maar koffie drinken in de hal was natuurlijk geen goede oplossing. In november 1999 werd besloten een deel van de hal af te scheiden en zo een ontmoetingsruimte –koffie na de viering en vergaderen– te creëren. Via Albert Lenten, de toenmalige secretaris, konden we een overtollige vouwwand bemachtigen. Rijer van der Grint, een vrijwilliger die al veel technische problemen had opgelost, ontwierp en maakte begin 2000 een constructie om de vouwwand op te hangen. Het overige deel van de afscheiding is in maart 2000 gebouwd uit een houten raamwerk en glas. Nadat er in mei 2000 laminaat was gelegd was de ruimte klaar voor gebruik.

De toegang naar de keuken zag er niet uit en was omslachtig via de toiletruimte. In februari 2001 werd begonnen met het opknappen van de bergruimte en de keuken. Er werd een nieuwe toegang naar de keuken gecreeerd via de bergruimte. De toegang via de toiletruimte werd dichtgemaakt en de keuken werd nieuw ingericht o.a. met een nieuw keukenblok. De bergruimte werd helemaal schoongemaakt, geschilderd en van opbergschappen voorzien.

In deze tijd kwam ook Pieter Ursum in beeld. In het parochieblad van november 2000 had ik een oproep geplaatst om assistentie bij de aardse zaken. Na enige weken meldde zich Pieter en dat niet alleen; hij ging meteen aan de slag om de bergruimte op te knappen. Zelden heeft een oproep zoveel effect gehad. Al het reparatiewerk en het schilderwerk is in de jaren daarna door hem verricht. Nog steeds brengt hij vele uren door met 'aardse' zaken.

Bij het gebruik van de koffieruimte kwam de wens naar voren om de ruimte wat lichter en minder 'hard' klinkend te maken. In maart/april 2005 is een grondige opknabbeurt doorgevoerd. Een akoestisch plafond werd gemonteerd met moderne verlichting. Daaraan voorafgaand is het elektrisch leidingwerk compleet vernieuwd. Ook zijn de wanden van schoon metselwerk gestucadoord en geschilderd. De gietijzeren radiatoren zijn vervangen door kleinere plaatstalen. De wens naar betere en mooiere stoelen kon in augustus 2007 verwezenlijkt worden. Dankzij een relatie van Greet en Wil Hofstede uit Oosterbeek konden we 50 bordeauxrode stoelen krijgen van een restaurant in Renkum. Zelfs het transport werd door hen geregeld. Ze passen perfect in de ruimte.

-33-

Medio 2007 bij de wisseling van de huurder zijn ook de radiatoren in de verhuurde ruimte vernieuwd en zijn de 3 toiletten vervangen. Een vervelende bijkomstigheid was dat het toilet bij het secretariaat geen afvoer bleek te hebben. Dit moest met veel graafwerk hersteld worden. In juni 2004 is de sacristie opgeknapt: de wanden werden gestucadoord, de verlichting vernieuwd, er kwam vloerbedekking en een eigen gasverwarming met een te programmeren thermostaat. Zo kon deze ruimte gebruikt worden voor kleinere bijeenkomsten. Via Wil Gommers hebben we 13 mooie stoelen voor de sacristie kunnen krijgen.

Kerkzaal

In de kerk zelf is ook het een en ander gebeurd. De luchtverwarming van de kerk bleek al in 1999 veel storing te geven. Regelmatig bleek zondag de kerk koud te zijn. Na van servicefirma veranderd te zijn en een onderzoek van een slimme monteur bleek de aan- en afvoorzijde van de lucht te dicht bij elkaar te zitten. Nadat dit verholpen was, is in de jaren daarna geen storing meer geweest. Om de programmering te vereenvoudigen werd later een 'huis' thermostaat in de kerkzaal zelf geïnstalleerd.

Al in 2001 bleek dat er regelmatig wit poeder op de banken lag. Het bleek dat dit poeder uit de plafondtegels kwam. Na lang zoeken naar een oplossing werd in januari 2003 het plafond geïmpregneerd en geschilderd. In maart 2000 is een deel van de linkerbeuk voorzien van een ringleiding door Nico vd Kuijl. Om geen hinderlijk lawaai te hebben van de schuifdeur tussen hal en kerk is in juni 2002 een zwaar gordijn opgehangen. Om een paar van onze kerkschatten zondags tentoon te stellen is in 2003 een biechtstoel omgebouwd tot vitrine met verlichting. Pieter Ursum heeft dit uitstekend opgelost.

In mei 2007 werd onze parochie via Kees Fijen de trotse bezitter van een vleugel. Dat betekende dat het koor een iets andere plaats diende te krijgen. Rechts voorin de kerk werden delen van een paar banken verwijderd en zo ontstond er een mooie plek voor het koor. Ook is toen de speeltafel van het orgel verplaatst zodat de doorgang langs het orgel en het zicht van de organist op het koor verbeterd werd. Door de vergrijzing van de parochianen was er behoefte aan een aantal gemakkelijke stoelen voor in de kerk. In november 2004 is er een bankdeel verwijderd en zo plaats gemaakt voor 6 blauw gestoffeerde stoelen. In 2006 zijn alle lampen in het plafond vervangen door spaarlampen. Naast een besparing op electriciteit is het ook niet meer nodig elk jaar de defecte lampen te vervangen omdat spaarlampen een veel langere levensduur hebben.

Verder is er eind 2005 een godslamp gekomen en heeft Pieter een nieuwe kerststal gebouwd waar ook plaats is voor een os en een ezel (zoals de hele kerstgroep gemaakt werd door Mia vd Abbeele).

Rondje kerkgebouw

Aan de buitenkant is er ook veel gebeurd. In december 2001 zijn de tegels bij de hoofdingang vervangen door grindtegels. In februari 2003 zijn er een paar bomen gekapt, boomstronken verwijderd en het geheel opnieuw ingezaaid. Daarna is het grasveld rondom de kerk het domein geworden van 2 ponypaarden van de heer van Moorselaar, die het gras kort houden. In juni 2006 is het platte dak vernieuwd inclusief de afwateringen en in juni 2007 is het schuine dak vernieuwd. Hierbij bleek dat ook een deel van het houten dak vernieuwd moest worden. Een uitgave van bijna € 40.000. Medio 2007 heeft Nico v.d. Kuijl mijn taak overgenomen.

Om de 10 jaar volledig te beschrijven vermeld ik dat in 2008 en 2009 de volgende zaken zijn gerealiseerd: nieuwe halverlichting, nieuwe schakelkast in de sacristie, nieuwe thermische beveiliging voor het orgel, 2 nieuwe CV ketels: voor de koffieruimte en in de pastorie. En.....er is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor het hele complex, waarmee in de komende jaren veel tijd en geld gemoeid zal zijn.

Peter Wijdeveld

pastor Frans Zwarts voorgaand in de openingsviering op 13 sep2009